

УДК 007:304:070

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ДІАСПОРНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

Тарас Балда

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
бул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна, e-mail: journft@franko.lviv.ua*

Проаналізовано взаємини України та Європи в публіцистичних виступах українських та діаспорних авторів.

Ключові слова: Європа, європейський вибір, публіцистика, діаспора, національний світогляд, діалог, відповідальність, ідентичність.

За умов підневільного життя українців у межах Старого краю, в еміграційному середовищі українців (як і з моменту відновлення незалежності України) чимало розмов і дискусій серед українців в різних країнах світу провадилося довкола європейського вибору України. Минулі, тогочасні і майбутні відносини України з європейськими державами, як і майбутній устрій таких держав на Європейському континенті, лягали в основу публіцистичних виступів таких знаних діаспорних публіцистів, як М. Шлемкевич, І. Лисяк-Рудницький, Р. Рахманний, Б. Кордюк, К. Митрович та інших. З моменту відновлення української незалежності пошуки місця нової держави в геополітичному просторі, її повернення до європейського співтовариства перебували в сфері зацікавлення таких українських публіцистів як І. Дзюба, Д. Павличко, М. Жулинський, В. Здоровега, О. Пахльовська, О. Хоруженко, Ю. Бадзьо, М. Рябчук та інших. Кожен з цих публіцистів на свій кшталт обґрунтовував європейський вибір України на протигагу «євразійському вибору» та вибору «між Сходом і Заходом».

Україна, з огляду на історичне минуле, ніколи не стояла осторонь європейських проблем, але за умов відсутності державності постійно була змушена доводити своє право називатися європейською країною. Оскільки такого права були позбавлені українські дипломати, проблеми європейського устрою та участь України й українців в ньому перейшла у сферу публіцистики і донині займає в аналітичних роздумах провідне місце. Чи актуальні такі роздуми після відновлення незалежності?

На перший погляд, за словами професора В. Здоровеги [11], розмови про європейський вибір України для критично мислячої людини можуть видатися дивними. Чому говорити про європейський вибір країни, яка географічно перебуває якщо не у самому центрі Європи, то у всякому разі не на її периферії? Напевно, тому, що «йдеться не про географію, а про модель життя, починаючи

від форми державного правління і кінчаючи взаєминами держави і особистості» [11; 15].

У пересічного українця, який позбувся імперського контролю і отримав змогу пізнати світ у значно більшому обсязі, аніж з передач «Міжнародної панорами», сформувалося декілька загальноприйнятих уявлень про Європу. На найнижчому рівні для багатьох вона виглядає як оаза добробуту. До такої Європи прагнуть ті, хто бажає багатого та комфортного життя. Для таких людей Європа «виявилася чимось більшим, ніж просто географічне поняття; в очах тисяч людей вона стала своєрідним символом кращої, розвиненішої цивілізації, вищого рівня життя, ширших політичних, національних та інших свобод» [24; 100].

На політичному рівні європейський вибір прийнято розуміти дещо ширше. Це вибір не тільки добробуту й порядку, закону та громадянського суспільства, це — орієнтація на високий рівень технологій. Саме такий образ Європи витворили українські мас-медіа.

Окрім того, XXI сторіччя диктує нам нове значення поняття «Європа». З певного часу вона вже не визначається самими лініями на карті: для її визначення слід враховувати спільну долю, досить складну історію, спільні цінності і спільну культуру багатьох народів. Нинішня Європа — «це область, яка характеризується спільною поведінкою, певним розумінням волі і відповідальності» [25].

Тобто Європа — це географічне і культурне поняття, яке викликало чимало дискусій з приводу своїх східних меж. Зокрема, визначаючи становище України в європейському просторі, чимало авторів відводили їй місце «між Заходом і Сходом». На думку українського публіциста Богдана Кордюка [14], таке визначення не оригінальне, позбавлене конкретного змісту і стосується такою самою мірою цілої низки країн — Польщі, Угорщини, Румунії, Туреччини, Грузії, навіть Німеччини, бо всі вони розташовані «між Сходом і Заходом».

Український вчений та публіцист Іван Лисяк-Рудницький [15] стверджував, що у формулі «Україна між Сходом і Заходом» поняття «Захід» стосується Європи загалом. Україна — «західня», бо, вона становить органічну складову частину європейської спільноти народів. І тут не йдеться про простий факт фізичної географії. Для Лисяка-Рудницького Європа — це щось більше, ніж великий півострів євразійського суходолу; вона — сім'я народів, які, не зважаючи на політичну роз'єднаність та часті жорстокі антагонізми в минулому, поділяють спільну культуру і суспільну спадщину.

А тому стати «Європою» означало для більшості українців стати кращими, вільнішими, економічно забезпеченішими. «Порив до Європи був, отже, не тільки поривом до певних ідеальних (чи ідеалізованих) цінностей, а й своє рідною втечею від цінностей негативних — від неволі і злиднів, від політичного, економічного та національного гніту, від цупких і брутальних обіймів московського «Центру», символу азійської деспотії і головного уособлення всіх наших бід» [24; 100].

У таких прагненнях та міркуваннях пересічних громадян відчувалося колінкування перед щасливою Європою і хворобливе відчуття меншовартості з приводу того, що Україна не належить до тих «щасливців» лише тому, що «не входить до Європи». Певні сили та підтримувані ними ЗМІ таку думку дедалі переконливіше втовкмачували в голови громадян України. Таку позицію аргу-

ментували тим, що не можна вважати європейською ту країну, яка розташована на сході Європи, де рівень добробуту громадян не відповідає західним міркам і яка потерпає від заавторитаризованих проводирів держави.

Через різні причини до широкого загалу так і не вдається донести думки, що право називатися «Європою» не можна визнавати лише за однією з кількох частин континенту. Що східна Європа, до якої географічно належить Україна, ніколи не переставала бути європейською лише тому, що вона бідна, слабше розвинена чи опанована тиранами. Навпаки, саме тому, що довший час її було багато в чому позбавлено, вона стала більш європейською, більш прив'язаною до цінностей, які їх благополучніші мешканці Заходу можуть вважати очевидними і само собою зрозумілими. Як стверджує український публіцист Юрій Бадзьо: «Ми самі «Європа», а не копія, бліда чи виразна, чужих світів. Культура, духовність нашого народу можуть претендувати на статус власної, української, цивілізації, буферної, умовно кажучи, між західноєвропейською та російською культурами, у широкому значенні цього слова» [1].

Такі міркування потрібно враховувати, бо на нинішній стадії розвитку цивілізації остаточні східні межі Європи не можна ні твердо визначити, ні зафіксувати. Однак спільні корені шукати можна. Зокрема в найширшому сенсі Європа — «це єдина цивілізація, яка походить зі спільної християнської традиції» [25].

На перший погляд, справді, християнська традиція може стати тим основним фактором, який спричинить швидке поєднання різних частин Європи в одну єдину цивілізацію, адже християнське коріння України безсумнівне не піддається. Але християнство дедалі більше ревізується у тих країнах, які нині прийнято вважати центром Європи. А тому можна визнати слушність дослідниці Т. Жолубак [8] стосовно того, що нинішня Європа переживає трагедію, суть якої полягає у її постійних спробах применшити роль християнства, заперечуючи його богонатхненність і ставлячи в один ряд з явищами культури. Справді, відділяючи універсальні цінності від їхнього джерела — віри в Бога, сучасні адепти Європейсько Союзу ризикують позбавити їх життєдайної сили, можливості реалізації у людському житті.

І це на тлі того, що на Заході християнські церкви діяли і діють за умов найбільшого сприяння, але вони не можуть протистояти ні зростанню жорстокості та злочинності, ні героїзації проституції та сексуальних збочень, ні поширенню СНІДу, ні марнотратним формам самоствердження егоїстичних мільйонерів на тлі страждань мільярдів голодних і хворих у світі. Благополуччя і вдаваний спокій Заходу спричинили те, що «християнський імідж ряду держав не завадив установленню і функціонуванню в них — у різні часи — кривавих диктатур» [6].

Недарма znana в цілому світі журналістка Оріана Фалачі [26] доходить висновку, що нинішня Європа — це Європа банкірів, які винайшли фарс Євросоюзу, Пап, які винайшли байку Екуменізму, підбурювачів, які винайшли брехню Пацифізму, лицемірів, які винайшли обман Гуманітаризму. За всім цим приховується «Європа держав без гонору і без мозку, політиків без сумління і без інтелігенції, інтелектуалів без гідності і без відваги. А тому Європа хвора» [26; 151].

Саме в таку «хвору» Європу нас наввипередки намагаються втягнути нинішні гравці політичної шахівниці.

«Як звабливо звучать слова «європейська орієнтація України!» Звабливо звучать — і... нікого ні на що не надихають. Простий українець жодних ознак Європи навколо себе не бачить. «Європейські» гасла сьогодні не так наближають нас до Європи, як віддаляють наших політиків від власного народу» [3; 105]. На думку Миколи Жулинського [9], українській людині наполегливо прищеплюється думка про прискорення інтегрування в європейський культурний простір, що, звісно, важливо, навіть неминуче, хоча вона не готова до такої інтеграції. Науковець і публіцист застерігає, що при цьому Україні «важливо не втратити в цьому ареопазі сильних, імунно, на рівні генетичному — культури, історії, духовності — забезпечених власною ідентичністю цивілізацій свого національного образу, не розчинитися, не дати себе втягнути в космополітичний процес інтегрування з сильнішими, потужно забезпеченими своєрідним духовним гравітаційним полем, культурними системами» [9].

Не можна стверджувати, що в українських інтелектуальних колах існує якась боязнь Європи, що наші науковці і публіцисти прагнуть перебувати у замкнутому середовищі і побоюються будь-яких контактів з Європою, адже: «Без Заходу сьогодні не обійтися, хоча б тому, що стихійне озирання на Захід стало масовим рефлексом, коли не елементом буденного самоусвідомлення, не кажучи вже про політичні стратегії та загравання» [5; 65]. Але при цьому, скажімо, Іван Дзюба не перестає наголошувати, що українцям потрібен «наш», «свій» Захід, альтернативний ворожому західному Заходу.

Потрібен насамперед тому, що, намагаючись позбутися комплексу «молодшого брата», ми «і не помітили, як стали «молодшим партнером» для країн Заходу» [21].

І ось уже Україна потрібна сильним світу цього лише через своє геополітичне становище як санітарна зона (чи кордон) між Європою та Азією. А ми, вже навіть добре усвідомлюючи це, все ж продовжуємо вагатися, послуговуючись придуманою в Україні «багатовекторною політикою», тобто невизначеною політикою, яка не завжди і не конче виходить з національних інтересів України.

Чому ж так сталося, що народ з давніми історичними та державницькими традиціями, відновивши свою державність, так і не набув того статусу в очах Європи, якого набули навіть словаки, румуни та албанці? Чому Україна як член-засновник Організації Об'єднаних Націй, як держава із найбільшою територією в Європі, з населенням понад 40 мільйонів осіб має доводити своє право на участь в європейських процесах більше, аніж будь-хто інший?

На це були певні причини. На початку незалежності Європа видавалася «надійним портом, до якого впевнено прямував український корабель» [20]. Така Європа якщо й не розкривала обійми для іммігрантів та заробітчан зі сходу Європи (і поміж тим — з України), то подекуди закривала очі на певні порушення спільно виробленого європейського законодавства....

Але така ситуація тривала недовго — закінчилася поверхова ліберальна ейфорія лівих урядів у європейських країнах, які, власне, і приймали хаотичні хвилі іммігрантів. І нинішня Європа — це «прагматична реальність правих урядів, які почали будувати систему захисту так званого цивілізованого світу від решти людства» [20]. Під решту людства потрапила й Україна.

Проте не можна категорично стверджувати, що відсутність конструктивних взаємин по лінії Україна-Європа — це проблема наших днів. Якщо вда-

тися до історичних паралелей, то на кожному етапі історії українського народу виникали труднощі у встановленні та зберіганні безпосередніх зв'язків між Україною та Західною Європою чи Середземноморським басейном. Загарбницькі сусіди систематично перерізали шляхи зв'язку. А це, за словами Романа Рахманного [22], призводило до того, що всякі течії прогресу, які набували розвитку в Європі — культурного, наукового, економічного, суспільного і політично-устроєвого — приходили на нашу землю майже виключно за посередництвом сусідів, що інколи були відсталіші за тогочасне українське суспільство.

З української точки зору (та й не тільки української) саме бездержавність України була джерелом нестабільності на сході Європи. Вона породжувала міжнародні політичні спекуляції та інтриги, і ця міжнародна політична гра навколо України була постійним джерелом небезпек і для її внутрішньополітичного життя. За твердженням Івана Дзюби [7], геополітична ситуація в Європі ніколи не була надто сприятливою для України. Великі західноєвропейські держави хоч і боялися могутньої Російської імперії, але водночас і потребували її як гаранта стабільності на Сході, і як джерела сировини та ринок збуту, і з династичних мотивів, і, головне, як дипломатичного та мілітарного партнера у боротьбі між собою за гегемонію на європейському континенті. За такого укладу сил Україні не залишалося місця на карті європейських народів, оскільки вона завжди входила в сферу інтересів Російської імперії, до якої, як зазначалося раніше, у Заході було своє ставлення.

Європа знехтувала українськими інтересами після Першої світової війни, жодних зусиль не доклала до вирішення українського питання після Другої світової, не поспішала відкрити свої кордони і після проголошення незалежності України на початку 90-х років минулого сторіччя. Можна говорити про певне упереджене ставлення до України з боку тих, до кого апелюють представники нинішньої української влади. Європейська «сім'я народів», поширюючи свій вплив на схід, чомусь і зараз з прохолодою споглядає на євроцентричні потуги України.

І поки нинішня українська влада намагається підлаштуватися під статути й закони європейського співтовариства, незалученим залишається історичний досвід ставлення діаспорних українців до великого об'єднання оєвропейських народів. Від початків 50-х років минулого сторіччя діаспорні вчені та публіцисти, не відкидаючи прагнення України стати повноцінним членом сім'ї європейських народів загалом, виважено та критично підходили до засад формування такої сім'ї зокрема.

«В об'єднаній Європі мусіла б бути повністю респектована і гарантована духово-культурна особистість кожного народу і вияв його підметности. Тоді кожний матиме змогу виявити свої духові своєрідності, моральну особовість і здійснити ті завдання, які кожному народові дані згори» [13; 23] — наголошував Богдан Кордюк. Як бачимо, у повному обсязі такі побажання українського публіциста у Європі не виконуються і донині. Значно раніше, одразу по закінченні Другої світової війни свої застереги з приводу засад формування об'єднаної Європи висловив Роман Рахманний у статті «Лист з Гааги: АБН і конгрес об'єднання Європи» [23]. На думку публіциста, неприпустимо для західноєвропейських народів будувати об'єднану Європу ціною пожертвування долею народів Східної Європи заради спокою і добробуту. Тому Роман Рахманний закликав українців і представників інших східноєвропейських народів, що

опинилися під більшовицькою окупацією, «кликати Європу» до боротьби за такий лад, в якому було б місце для всіх суверенних народів, бо лише такі народи зможуть добровільно об'єднатися і раз та назавжди покласти край воєнним конфліктам. Однак, тоді Західна Європа залишилася вірною проголошеному курсу і відгородилася від Східної Європи. Нині споглядаємо ту саму ситуацію — заради миру і спокою з Російською Федерацією, заради нафтових і газових енергоносіїв Європа так само готова пожертвувати Україною, як і колись.

А тому й спостерігаємо ті самі тенденції, на які всередині 60-х років минулого сторіччя вказував публіцист Богдан Кордюк: «Український причинок до «європейської дискусії» з політичного штандпункту є безплідний, бо в конкретному політичному перекрою для України в «об'єднаній Європі» не передбачається жодного місця» [12; 2].

Справдилися невтішні прогнози К. Дмитровича [17], який у ті ж далекі 60-і роки минулого сторіччя наголошував, що українська спільнота, якщо бажає бути вислуханою у питаннях концепції об'єднаної Європи, мусить запропонувати свої ідеї на розгляд фундаторів такого об'єднання. Інакше, стверджував автор, Україні доведеться згодом зіткнутися якщо не з готовими фактами, то, принаймні, готовими опініями, препарованими поглядами та пересудами, побоювати й модифікувати які стане трудностю, що вимагатиме багатьох зусиль і пропорційно великого часу. Над подоланням стереотипів і упереджень нинішньому поколінню дипломатів й справді треба скрупульозно працювати.

Не запропонувавши свого часу своїх засад побудови об'єднаної Європи, Україна залишилася осторонь цих процесів. Але й попри те ніхто не може заперечити, що Україна була і все ще залишається європейською країною, що вона становить інтегральну частину Європи, що увесь культурний розвиток і своє майбутнє вона пов'язує з долею Європи. «Україна була і залишиться частиною Європи і європейської традиції, її інтеграція до європейських економічних і політичних структур історично обумовлена усім її національним і культурним розвитком. Цей процес можна уповільнити чи штучно стримати на деякий час, але зупинити його в умовах національного відродження, зростаючого усвідомлення народом України своєї національної і культурної ідентичності — вже неможливо» [4; 91].

Свого часу знаний у всьому світі американський політолог і дипломат Збігнев Бжезінський стверджував: «Я особисто не маю сумнівів, що незалежність України втримається. Натомість, залишається відкритим питання, якою буде ця Україна» [2].

Бачення майбутнього України дещо раніше оприлюднив на сторінках «Вістей Комбатанта» Дмитро Павличко [18]. Він наголосив, що допоки Україна не стане як незалежна держава частиною інтегрованої Європи, доти існуватиме загроза самій європейській цивілізації. Оскільки Європейський Союз з Україною гарантує мир і розквіт континенту, а Євросоюз без України породжуватиме страх перед новими зіткненнями і воєнними випробуваннями, знекровлення бюджетів через видатки на мілітарні потреби тощо. Таким чином теоретичні інтереси Євросоюзу мали б збігатися з інтересами України. Але при цьому, апелюючи до європейських комісарів з приводу нерозуміння наших прагнень, не варто забувати, що тільки від нас «буде залежати, чи, згадуючи свій європеїзм, відчуватимемо і будуватимемо свою державу як життя в інформаційному, економічному та культурному просторі Європи» [19; 70].

Це вкрай важливо, адже сучасна політична і соціальна система об'єднаної Європи організована на ідеологічно «величних» руїнах старої системи. За словами Миколи Жулинського [9], така система еkleктична, ідейно не організована, хаотична, хоча й намагається організуватися у щось ідеальне, європейське, «виписане» за теоріями західних цивілізацій, але без свого національного обличчя й енергійної тенденції до саморозвитку. Уже нині в такій об'єднаній Європі споглядаємо прагматизм і матеріалізм, господарську уніфікацію, домінанту соціальних пріоритетів, вестернізацію культури, автократичні форми політичного управління суспільством... Усе це «свідчить про духовне знесилення євроцентричної конструкції нового світового порядку» [9].

А тому, щоб повернути собі домінуюче місце у процесах розвитку людської цивілізації, нинішня Європа, «мусить відродитися морально й етично, якщо не хоче загинути в моралізмі матеріалізму й гедонізму. Європа мусить віднайти себе, відродитися на християнських і національних принципах» [16; 16], — наголошував український публіцист Василь Литвин.

За таких реалій наша головна мета — зберегти себе, своє цивілізаційне «я», свій національний образ, забезпечити пріоритетне місце в цивілізаційному процесі глобалізації світу та водночас брати активну участь у формуванні національного неоекономічного континууму, який вже існує сьогодні у сфері індустріальної цивілізації під назвою «Європа».

Ми не можемо увійти в Європу як духовні утриманці, — наголошував Павло Загребельний [10] і визначив пріоритети діяльності для української наукової та гуманітарної інтелігенції: працювати на консолідацію суспільства довкола української культури і мови, з максимальним освоєнням слов'янського й світового культурного багатства.

Послідовно здійснюючи роботу в цьому напрямі, ми зможемо не лише перейняти здобутки та надбання людства, а й зберегти своє сокровенне й національне, все те, що пройшло випробування часом і становить традицію європейської цивілізації.

-
1. Бадзьо Ю. Український вибір (<http://pravda.com.ua/archive/2004/august/25/3.s.html>)
 2. Бжезінський З. Україна має прийняти правила гри // Поступ. — 2003. — 3–9 лип.
 3. Вітковський В. Архетипи історії й «молекулярна енергія» поступу / Монологи в Універсумі. — Львів: Універсум, 2000. — С. 100–105.
 4. Гончаренко О. Україна: національні інтереси і геополітика // Сучасність. — 1991. — Ч. 10. — С. 84–91.
 5. Дзюба І. Старі страхи і нові загрози / Монологи в Універсумі. — Львів: Універсум, 2000. — С. 61–71.
 6. Дзюба І. Сучасне суспільне і церковне становище в Україні // Дзеркало тижня. — 2001. — 26 травня — 1 черв.
 7. Дзюба І. Україна і світ // Сучасність. — 1991. — Ч. 1. — С. 134–149.
 8. Жолубак Т. Деякі зауваги до проблеми розуміння європейського вибору // Вісник Львівського ун-ту. Серія журналістика. Випуск 21. — Львів, 2001. — С. 328–331.

9. Жулинський М. Як вгамувати духовну спрагу, або Пошуки шляхів набуття втраченої батьківщини. — Лекція в Національному університеті «Кієво-Могилянська академія» 1 вересня 2000 року (<http://ukrlife.org/main/evshan/spraga.htm>)
10. Загребельний П. Європі не потрібні «духовні утриманці», а Україні — вестернізація // Персонал плюс. — 2003. — 22–28 груд.
11. Здоровега В. Європейський вибір: що брати з минулого, а чого вчитися сьогодні українським ЗМІ // Вісник Львівського ун-ту. Серія журналістика. Випуск 21. — Львів, 2001. — С. 15–19.
12. Кордюк Б. За яку об'єднану Європу? // Український самостійник. — 1966. — Ч. 102. — С. 2–7.
13. Кордюк Б. За яку об'єднану Європу? // Український самостійник. — 1966. — Ч. 103. — С. 18–24.
14. Кордюк Б. Україна в світовому укладі сил — нині і завтра // Український самостійник. — 1973. — Ч. 195–196. — С. 2–15.
15. Лисяк-Рудницький І. Україна між Сходом і Заходом // Листи до приятелів. — 1966. — Ч. 163–164. — С. 12–19.
16. Литвин В. Чи сумерк Європи? // Визвольний шлях. — 1983. — Ч. 1. — С. 12–17.
17. Митрович К. За яку Європу? // Український самостійник. — 1960. — Ч. 39. — С. 7–11.
18. Павличко Д. Європейська безпека та інтеграція // Вісті комбатанта. — 1996. — Ч. 5–6. — С. 15–19.
19. Павличко Д. Україна і світ // Вісті комбатанта. — 1992. — Ч. 5–6. — С. 69–71.
20. Пахльовська О. Українська культура у вимірі «пост»: посткомунізм, постмодернізм, поствандалізм // Сучасність. — 2003. — Ч. 10.
21. Плющ В. Шанс третій, останній // Літературна Україна. — 2003. — 21 серп.
22. Рахманний Р. Діти чумацького шляху за кордоном // Сучасність. — 1965. — Ч. 3. — С. 84–93.
23. Рахманний Р. Лист з Гааги: АБН і конгрес об'єднання Європи // Час. — 1948. — 30 трав.
24. Рябчук М. «Європа» — не лише географія // Сучасність. — 1992. — Ч. 7.
25. Хоруженко О. Стратегія сили чи сила стратегії (www.cdrp.iatp.org.ua/material/geopolitics/strategy.html)
26. Fallaci O. Siła rozumu. — Warszawa, 2004.

EUROPEAN CHOISE OF UKRAINE THROUGH THE PRISM OF UKRAINIAN AND DIASPORA'S PUBLICISM

Taras Balda

Ivan Franko National University of Lviv,
Chuprynky Street 49, 79044, Lviv, Ukraine
Tel. office: (032) 239-47-75
E-mail: skaljuk@rambler.ru

The article discusses the European-Ukrainian relations through the publicistical publications of the Ukrainian and diasporic authors.

Key words: Europe, the European choice, publicistics, Diaspora, national world-view, dialog, responsibility, identity.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ВЫБОР УКРАИНЫ В ПРЕДСТАВЛЕНИИ УКРАИНСКОЙ И ДИАСПОРНОЙ ПУБЛИЦИСТИКИ

Тарас Балда

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупрынки, 49, 79044, Львов, Украина
Тел. оф.: (032) 239-47-75
E-mail: skaljuk@rambler.ru

Проанализированы отношения Украины и Европы в публицистических выступлениях украинских авторов и авторов из диаспоры.

Ключевые слова: Европа, европейский выбор, публицистика, диаспора, национальное мировоззрение, диалог, ответственность, идентичность.

Стаття надійшла до редколегії 17.05.2008

Прийнята до друку 14.04.2009